

บทคัดย่อ

สตรีในสถานประกอบการโดยเฉพาะสตรีที่ทำงานในโรงงานและศูนย์การค้ามีชั่วโมงทำงานที่ยาวนานภายใต้ระเบียบของสถานประกอบการที่เคร่งครัด จึงอาจมีโอกาสน้อยที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและบริการสุขภาพ อาจทำให้มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่เหมาะสม เกิดภาวะเสี่ยงและมีปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารสุขภาพในสถานประกอบการ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลหลักจากสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมสองแห่งและในศูนย์การค้าสองแห่งจำนวน 301 คน โดยการตอบแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลเพิ่มเติมได้จากผู้บริหารเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล และพยาบาลของสถานประกอบการโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มพร้อมกับการสังเกตสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อม และการจัดเวทียี่นยันผลสรุปของข้อมูล รวมทั้งข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับสตรีในสถานประกอบการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์และแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล การทำงาน และการสื่อสารสุขภาพในสถานประกอบการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านและได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ค่าความคงที่ของแบบสอบถามการสื่อสารสุขภาพในสถานประกอบการเท่ากับ .92 ข้อมูลเชิงคุณภาพได้รับการตรวจสอบแบบสามเส้าโดยดูความถูกต้องในด้านข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลหรือวิธีการที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปสื่อที่สตรีเข้าถึงมากที่สุดคือสื่อโทรทัศน์ (98.0%) รองลงมาคือสิ่งพิมพ์ (93.0%) ภาพยนตร์ (90.0%) และวิทยุ (85.4%) ทั้งนี้ เหตุผลที่สตรีเลือกรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดคือเพื่อความบันเทิง สตรีระบุว่าชนิดของสื่อที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพที่ได้รับในสถานประกอบการมากที่สุดคือ บอร์ด (66.8%) รองลงมาได้แก่ สื่อบุคคล (63.5%) สื่อรณรงค์ (33.6%) วารสารของหน่วยงาน (32.2%) สื่อโทรทัศน์/วีซีดี (26.9%) และสื่อเสียงตามสาย (24.6%) ส่วนสื่อสุขภาพในประเด็นต่างๆ ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่สตรีสามารถเข้าถึง ได้แก่ สื่อโทรทัศน์/วีซีดี (47.0-62.2%) วารสารของหน่วยงาน (35.1-47.6%) สื่อรณรงค์ (24.5-42.9%) และสื่อบุคคล (24.4-38.1%) อย่างไรก็ตาม จากการสังเกต สตรีในสถานประกอบการมีโอกาสเข้าถึงสื่อสุขภาพน้อยมาก เพราะสตรีใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการทำงาน ปอยครั้งที่ต้องทำงานล่วงเวลา นอกจากนั้นงานส่วนใหญ่ที่ทำเป็นงานที่ต้องใช้สมาธิสูงโดยเฉพาะงานในสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรม สตรีจึงไม่สามารถเปิดรับสื่อในช่วงเวลาทำงานได้ นอกจากนี้สตรีมีช่วงเวลาพักผ่อน ในช่วงเวลาดังกล่าวสตรีต้องรีบรับประทานอาหาร ทำธุระส่วนตัว และพักผ่อน ทั้งนี้สื่อสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่พึงประสงค์ของสตรีในสถานประกอบการ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (56.1-66.4%) สื่อภาพและเสียงเคลื่อนไหว (32.2-45.8%) และสื่อเสียง (17.9-21.3%)

จากผลการวิจัยดังกล่าว คณะผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ และพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับสตรีในสถานประกอบการ นอกจากนี้ควรสร้างความร่วมมือระหว่างสตรี ตัวแทนจากสถานประกอบการ สถานบริการสุขภาพภาครัฐและภาคเอกชน บุคลากรสุขภาพโดยเฉพาะพยาบาลในสถานประกอบการ และนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์และจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับสตรีในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

Abstract

Women in workplace, especially in factories and shopping centers, often work long-hours under strict regulations. These conditions might limit their accessibility to health information and health care services and consequently affect health care behaviors and their health particularly in reproductive health. The objectives of this descriptive research were to investigate health communication among women in workplace by using a combined qualitative and quantitative approach. Data were collected from 301 female workers in two factories and two shopping centers through self-report questionnaires. Additional data were collected from administrators, nurses and personnel staff from workplace by interviews, focus group discussions as well as observation of work conditions and environments and a forum for data verification and suggestion for their reproductive health improvement. Instruments were interview guidelines and the questionnaire pertaining demographic data, employment and health communication in workplace. The questionnaire was reviewed by a panel of three experts and had the content validity index of 1.00. The stability of the instruments measuring health communication in workplace was .92. Triangulation was used to corroborate qualitative data from more than one sources and methods. Data were analyzed using descriptive statistics and Chi-square test.

The results revealed that types of media generally most accessible to women included television (98.0%), print media (93.0%), films (90.0%), and radio (85.4%). A major reason for choosing television on top of the list was for entertainment. The women identified that types of health media most accessible in workplace included information board (66.8%), interpersonal communications (63.5%), campaign media (33.6%), in-house newsletters (32.2%), television/VCD (26.9%) and workplace audio system (24.6%). The accessed reproductive health media included television/VCD (47.0-62.2%), in-house newsletters (35.1-47.6%), campaign media (24.5- 42.9%), and interpersonal communications (24.4-38.1%). However, from observation the women in workplace had less access to health media since they spent most of their time with their regular work and often worked overtime. In addition, women who worked in factories had to concentrate on their job and could not be exposed to any media during work. During working day these women had a short period for breaks so that they had to hurry for their meal, personal activities and rest. The women gave suggestions that the appropriate reproductive health media for women in the workplace included printing (56.1-66.4%), visual (32.2-45.8%), and audio media (17.9-21.3%).

Based on these findings, the researchers recommend that action research should be continued in order to develop reproductive health communication and to enhance reproductive health care capacity of women in workplace. The collaboration among women, representatives from workplace, health-care facilities both public and private sectors, health personnel especially nurses in workplace, and involved academia is recommended. This collaboration is hoped to enable reproductive health communication and to form a network to develop reproductive health care potentials for women in workplace on a continuous and sustainable basis.